

VIŠI PRIVREDNI SUD SR HRVATSKE

Prvostepena presuda od 29.IV 1967.

Vijeće: Zvone Rihtman, dr Emilio Pallua, dr Albert Verona

Tegljenje - Odustanak od ugovora - Naknada štete - Sposobnost tegljenog objekta za tegljenje - Ukoliko medju stranaka nije izričito ugovoreno, brodar tegljača nije dužan ugovoreni objekt tegliti u dva samostalna komada - Okolnost što brodar tegljenog objekta ne može pribaviti za tegljeni objekt dozvolu radi nesposobnosti objekta za tegljenje, nije viša sila - Ako su stranke ugovorile da brodar tegljača ima pravo na određeni iznos u ime naknade štete za odgadjanje tegljenja, njemu ugovoreni iznos pripada i ako do tegljenja nije došlo - Na naknadu štete za prekostojnice iz odnosa o tegljenju primjenjuju se propisi Zakona o ugovorima o iskorištavanju pomorskih brodova

Tužitelj je brodar tegljača, a tuženik je brodogradilište. Tužitelj navodi da je s tuženikom sklopio ugovor o tegljenju jednoga doka iz Rotterdama u Rijeku, ali da je tuženik neopravdano odustao od ugovora, pa je za tužitelja prouzrokovana šteta, i to: a) na ime izgubljene tegljarine; b) na ime naknade za ugovorenu svotu koju su stranke medjusobno uglavile, jer je došlo do odgadjanja početka tegljenja, i c) na ime naknade za prekostojnice, budući da su tegljači nakon dolaska u luku Rotterdam čekali duže vremena na tegljenje prije nego što je ugovor raskinut.

Tuženik se odupire tužbi i ne smatra se dužnim da tužitelju išta plati s navedenih naslova, navodi prije svega da je do neispunjenja ugovora došlo bez njegove krivnje, a uz odgovornost tužitelja samoga. Radilo se o tome da je Lloyd's Register of Shipping, protivno svom prijašnjem mišljenju, uskratio izdati certifikat o plovidbenoj sposobnosti doka kao cjeline, i zatražio da ga brodogradilište "Verolme", u kome je dok gradjen, razdijeli u dvije sekcije, koje će se svaka za sebe tegliti i u Rijeci ponovo spojiti. Zbog toga tuženik nije mogao dobiti niti od nadležnih pomorskih vlasti dozvolu isplovljenja doka, dok nije dok bio podijeljen u dvije sekcije, a ta okolnost, po tuženikovu shvaćanju, predstavlja za njega višu silu, zbog koje ne odgovara za činjenicu da tužitelju nije mogao u ugovoreno vrijeme predati dok na tegljenje. Tuženik smatra da je tužitelj prema ugovoru bio dužan proučiti sve moguće varijante tegljenja, a kao stručnjak i varijantu tegljenja u dvije sekcije umjesto tegljenja doka u cjelini, pa se prema tome morao opremiti tako da tegljenje izvrši u dvije sekcije. Tužitelj je otklonio da takvo tegljenje izvrši,

pa je radi toga tuženik opravdano uzeo da je tužitelj otklonio ispunjenje ugovora. Drugi dio tužbenog zahtjeva tuženik ne priznaje, jer da je naknada, ugovorena sporazumom od 26. IX 1966, u stvari imala za svrhu povišenje tegljarine, a kako do ispunjenja ugovora nije došlo zbog uzroka za koje se tuženik ne smatra odgovornim, to tužitelj nije uopće zaradio tegljarinu, pa stoga niti onaj dio koji je na ime povišenja ugovoren citiranim sporazumom.

Trećem dijelu tužbenog zahtjeva protivi se tuženik zbog toga što je tužitelj povredom ugovora umjesto prije prijavljenog tegljača "Koral" postavio 6.X tegljač "Perkun", te ga tek 11.X zamijenio "Koralom", radi toga je tužitelj tek 11.X 1966. bio spreman da ispuni ugovor, pa kako su tuženiku stajala na raspolaganje 72 sata stojnica, a ugovor je 15.X razvrnut, to tužitelj uopće nije pao u prekostoynice. Ne pripadaju mo stoga niti odgovarajući troškovi i naknada.

Tuženik smatra da je tužitelj mogao ispuniti ugovor i tako da tegli svaku sekciju s po jednim od prijavljenih tegljača, kao i da je njegova stvar bila da postavi i više tegljača, jer je ugovorom bila predviđena samo donja granica vučne snage koju je bio dužan tužitelj upotrijebiti. Tuženik smatra nadalje da je tužitelj bio dužan voditi računa o tome da se tegljenje u Rotterdamu može izvršiti samo subotom ili nedjeljom, pa je prema tome morao udesiti i svoj dolazak kao i prema tome obračunati stojnice.

Tuženik je predložio da sud tužitelja s tužbenim zahtjevom odbije, te da ga obveže na naknadu parničnih troškova prouzročених tuženiku.

Sud je udovoljio zahtjevu tužbe iz slijedećih bitnih razloga:

Na ugovor o tegljenju primjenjuju se odredbe Zakona o ugovorima o iskorišćivanju pomorskih brodova.

Što se tiče prvog dijela tužbenog zahtjeva utvrđeno je kao nesporno da zaključeni ugovor o tegljenju nije ispunjen zbog toga što je - nakon što se tužitelj pismom spremnosti, koje je tuženik bez prigovora primio, prijavio radi uzimanja doka u tegalj nastala potreba da se dok umjesto u cjelini, tegli razdijeljen u dvije sekcije. Tuženik stoji na stajalištu da je tužitelj bio dužan predvidjeti takvu potrebu i pripremiti se za takvo ispunjenje ugovora. To je osnovni prigovor tuženikov.

Ovo stajalište tuženikovo ne odgovara uvjetima ugovora što ga je s tužiteljem zaključio, jer se u ugovoru nigdje ne spominje mogućnost da se dok tegli u više sekcija, a

ne u cjelini. Naprotiv, kao predmet tegljenja u ugovoru se uvijek spominje samo dok karakteristika navedenih u čl.1) pod e) ugovora. Ugovoru je kao njegov sastavni dio priložena specifikacija sredstava koja daje tužitelj radi organiziranja tegljenja, kao i popis narava koje je dužan osigurati tuženik, pa se ni u toj specifikaciji nigdje ne spominje tegljenje doka u sekcijama. Naprotiv iz odredbi kojima se tuženik obvezuje da određene naprave izvrši prema tužiteljevim nacrtima br.738, 739 i 740, koje je tužitelj predao sudu, vidi se da su stranke u času zaključenja ugovora imale pred očima samo tegljenje doka kao cjeline, i da su se ugovorne obveze stranaka odnosile samo na dok kao cjelinu, pa su i naprave za tegljenje na doku tako predviđene.

Nije tačno da je tuženik bio pod utjecajem više sile, jer se tehnički razlozi zbog kojih je došlo do promjene stajališta Lloyd's Registra ne mogu smatrati višom silom, a to isto vrijedi i za uskraćivanje dozvole za isplovljenje zbog nesposobnosti doka za tegljenje. Ukoliko se tu radi o događaju s kojim tuženik nije računao i koji je za njega nastao nepredviđeno, posljedice takvog događaja ne mogu pogoditi tužitelja i ne predstavljaju za njega višu silu; naprotiv, za tužitelja su odnosi što postoje ili su postojali između tuženika te brodograditelja i Lloyd's Registra "res inter alios acta", pa ih tuženik može raspraviti samo s njima.

Proizvoljno je samo tuženikovo tumačenje člana 1c) ugovora, kojim se tužitelj obvezao "da prouči način i utvrdi sve elemente tegljenja pod raznim mogućim okolnostima koje mogu nastupiti tokom poduhvata, a prema uobičajenoj praksi tegljenja" iz kojeg tuženik izvodi da je tužitelj bio profesionalno dužan predvidjeti nastajanje mogućnosti da se dok ne tegli u cjelini nego u sekcijama. Ova tužiteljeva obveza može se i mora tumačiti samo u odnosu na ugovoreni predmet tegljenja, a to je dok u cjelini, kako je to naprijed navedeno.

Pravno je i inače neodrživo stajalište tuženikovo da je tužitelj bio dužan predvidjeti eventualnu potrebu tegljenja doka u sekcijama. Tegljač i tegljeni brod predstavljaju jedan plovidbeni poduhvat, pa stranka koja je ugovorila tegljenje plovnog objekta kao cjeline, tj. koja se je obvezala da izvrši tegljenje kao jedan plovidbeni poduhvat, nije dužna da u ispunjenju ugovora predvidi tegljenje toga istog objekta u dijelovima, tj. kao više plovidbenih poduhvata.

Što se tiče drugog dijela tužbenog zahtjeva on se osniva na sporazumu od 26.IX 1966, a sud ga je parnici pregledao i utvrdio da se njime tuženik u čl.II. obvezao tužitelju naknaditi troškove čekanja i druge gubitke koje

je imao zbog odgadjanja tegljenja od 13.IX na 9.X 1966, a da su stranke članom V utvrdile da sporazum nije ničim uvjetovan. Ne stoji stoga tvrdnja tuženikova da se sporazumom išlo samo za povišenjem tegljarine. Poznato je da odgadjanje ugovorenog roka tegljenja izaziva troškove i gubitke stranci koja se pripremila da tegljenje u roku izvrši, pa joj to mora biti naknadjeno. To je učinjeno u sporazumno utvrdjenoj visini. Tuženik nije naveo ni jedan uvjerljivi razlog koji bi upućivao na to da se radi o fiktivnom ugovoru i da je prava volja stranaka bila upravljena na drugo, a ne na naknadu troškova i gubitaka kako je to u čl.II sporazuma navedeno. Sud stoga taj prigovor tuženikov nije usvojio.

U vezi s trećim dijelom tužbenog zahtjeva sud je utvrdio ovo činjenično stanje:

Tužitelj je u smislu čl.IV sporazuma od 26.IX 1966. imao biti u Rotterdamu spreman za tegljenje 9.X 1966. Za udovoljenje toj obvezi tužitelj je postavio u Rotterdamu tegljač "Perkun" 6.X 1966. u 8 sati, a tegljač "Junak" 8.X 1966. u 9 sati. Tuženik je prihvatio pismo spremnosti za "Junaka" bez prigovora. Što se tiče "Perkuna" prigovorio je da mu tužitelj nije na vrijeme najavio promjenu broda, jer mu je prije imenovao tegljač "Koral". Tužitelj je 11.X 1966. zamijenio "Perkun", koji je stajao na dispoziciju za ispunjenje ugovora s "Koralom", i o tom obavijestio tuženika da stečena prava "Perkuna" prelaze automatski na "Koral". Tuženik na to pismo nije odgovorio.

Stranke su ugovorile 72 sata stojnica. Tužitelj ih računa od 9.X 1966, tj. od časa kad se prema ugovoru morao nalaziti u Rotterdamu spreman za ispunjenje ugovora. Tuženik ih računa od 11.X 1966, tj. od časa kad je postavljen "Koral". Računajući tako tegljači su prije raskida ugovora 15.X 1966. jedva ispunili stojnice, a nisu ispunili prekostojnice, što bi utjecalo na naknadu dangube i na visinu zahtjeva po čl.24 ZUIPB.

Ovaj sud je na temelju ugovora ustanovio da je tužitelj bio dužan tuženiku imenovati tegljač koji će uz "Junaka" postaviti za izvršenje ugovora i to unutar prikladnog roka, ali isto tako i da si je, članom 12 Posebnih uslova tegljenja, zadržao pravo da i bez obzira na imenovanje tegljača može jednom ili više puta izvršiti zamjenu tegljača prema isključivom vlastitom naodjenju, ako se za to pokaže razborita potreba, ali isključivši komercijalne razloge "Brodo-spasa".

Tužitelj je prema tome - iako je tuženiku imenovao tegljač "Koral" - bio po ugovoru ovlašćen da ga zamijeni "Perkunom". Iz spisa se vidi da su "Perkun" i "Koral" tegljači poljskog poduzeća "Polskie ratownictwo okretowe", a iz ugovora medju parničnim strankama proizlazi da je tužitelj

bio ovlašćen da za tegljenje upotrijebi i tuđe tegljače. Iz neosporanog tužiteljevog podatka, sadržanog u podnesku od 9.III 1967, proizlazi da je do zamjene "Koral" došlo zbog toga što je "Koral" pretrpio pomorsku nezgodu, koja ga je spriječila da na vrijeme stigne u Rotterdam. Prema tome zamjena nije nastala zbog komercijalnih potreba tužiteljevih i on je bio ovlašćen da ju izvrši.

Da je tuženiku bilo poznato da je "Perkun" postavljen slijedi već iz činjenice što je tražio da ga zamijene "Koralom". Uostalom oba tegljača po uputi tuženikovoj trebalo je da se prijave tuženikovu brodograditelju "Verolme", a iz njegova pisma od 12.X vidi se da mu se "Perkun" bio prijavio. Tim pismom u stvari "Verolme" izražava stajalište da tužitelj nije spreman za izvršenje ugovora dok god ne stigne prije imenovani "Koral", a navodi da mu zamjena nije bila na vrijeme saopćena i objašnjena. Ne poriče dakle da je drugi brod umjesto "Koral" bio postavljen.

Sud ističe da zamjena jednog tegljača drugim nije bila od utjecaja na ispunjenje ugovora, jer, kao što je naprijed navedeno, tuženik nije bio u stanju da ispuni ugovor iz razloga koji nemaju veze sa zamjenom tegljača, a ako mu je zbog tužiteljeva propusta da tuženiku na vrijeme imenuje drugi tegljač nastala šteta, može od tužitelja zahtijevati naknadu one štete koja je zbog takvog propusta imenovanja nastala.

Tužitelja se ne tiču odnosi između tuženika i brodograditelja, pa stoga nije dužan voditi računa o zahtjevima brodograditelja, ako nisu suglasni s ugovorom što ga je tužitelj zaključio s tuženikom. Kao što je navedeno, tužitelj je smio zamijeniti imenovani brod drugim, pa je stoga ispunio svoju ugovornu obavezu i kad je na mjesto imenovanog broda postavio drugi istih ili boljih karakteristika. Stoga se mora uzeti da je tužitelj u času kad je "Junak" stigao i predao pismo spremnosti ispunio svoju ugovornu obavezu stavljanjem na raspolaganje za tegljenje dva tegljača od ukupno ne manje od 60 tona vučne snage. Vrijeme stojnica se stoga ima računati od 9.X u 0.8 sati, pa su stojnice od 72 sata istekle 12.X u 0.8 sati, a do časa kad je tuženik odustao od ugovora, tj. 15.X u 0.8 sati, prošla su i 3 dana prekostojnica.

Tužitelj stoga ima pravo na naknadu ležarine broda, a tu visinu tuženik nije osporio.

U smislu čl.44 ZUIPB prekostojnice su - budući da ih stranke nisu ugovorile - iznosile 36 sati, pa su istekle dana 13.X u 20 sati. Tuženik je odustao od ugo-

ra 15.X u 0.8 sati, tj. nakon što su istekle prekostojnice. Tužitelj stoga ima pravo da po čl.24, st.3 ZUIPB zahtijeva od tuženika isplatu pune tegljarine.

Tvrdnja tuženikova da je tužitelj koristio tegljače u vrijeme koje bi inače bio upotrijebio za ispunjenje ugovora, ostala je nedokazana. Ona je i irelevantna jer je tužitelj kao uredan brodar bio i dužan tražiti posao za svoje tegljače čim je tuženik odustao od ugovora.

Z.R.

VIŠI PRIVREDNI SUD SR HRVATSKE

Prvostepena presuda od 15.VI 1967.

Vijeće: Zvone Rihtman, prof.dr Siniša Triva, prof.dr Marijan Horvat

Poništaj arbitražne odluke

Tužbom predanom 24.V 1967. tužitelj traži da sud poništi odluku Vanjskotrgovinske arbitraže pri Saveznoj privrednoj komori u Beogradu, T-52/65-45 od 10.I 1967, koju je primio 27.II 1967. Tužbu zasniva na čl.450 i 452 Zpp s pozivom na čl.451 tač.7, odnosno 381 tač.9. Zpp.

U tužbi tužitelj dokazuje da dvije osobe koje je arbitraža prihvatila kao tužiočeve kupce, i na temelju toga usvojila dio tužbenog zahtjeva, nisu trgovci, a da postoji opravdana sumnja da navodni ugovor i potvrdu o prijemu naknade štete nije potpisala ista osoba; odatle izvodi tužitelj zaključak da ni ostale osobe koje je u tužbi pred arbitražom sadanji tužitelj naveo kao svoje kupce, ustvari nisu bili kupci, da je današnji tuženik pred firmom Ibrahim N Dialo u Bejrutu priznao da odšteta koju je pred arbitražom utužio ne predstavlja stvarnu štetu, da je današnji tužitelj od svog advokata u Bejrutu saznao da su u Bejrutu prevare dosta česte, da se pred arbitražom današnji tuženik služio sumnjivim sredstvima, pa među ostalim i ugovorom o nepostojećem zakupu lokala u kome je osim toga naznačio nerazmjerno visoku zakupnu cijenu, da je isto tako problematičan ugovor o radu s Krikom Bedrosjanom, na temelju kojega je arbitraža takodjer obvezala sadanjeg tužitelja na naknadu štete, jer nije dokazano da je taj ugovor prijavljen vlastima u skladu s libanonskim propisima; da je arbitraža obvezala sadanjeg tužitelja na naknadu izgubljene dobiti, premda je tužitelj nudio tadašnjem tužitelju povoljna kompromisna rješenja, a u ovom sporu nudi dokaze da se tuženik lažno pozivao na postojanje bojkota njemačke robe u Libanonu, navodeći to kao razlog otklanjanja tužiočevih prijedloga.